

Domácí léčení našich pradědů

seriál
**PŘÍRODA
VALAŠSKA**

Pasekářský lid na Valašsku v minulosti jen velmi málo využíval služeb studovaných lékařů. A to nejen díky značné odlehlosti samot od měst, ale i kvůli chudobě, neboť se za lékařskou péči platilo.

V neposlední řadě hrála roli také značná nedůvěra lidí k samotné lékařské vědě. Lid valašský se tak nejčastěji léčil sám, a to hlavně prostředky domácími, které byly doma vždy po ruce. Patřil k nim zejména mezi dospělými velmi oblíbený lék – kořalka. Používala se buď samotná, nebo v kombinaci s léčivými bylinami. Oblíbeným lékem bylo mazání domácím sádlem nebo máslem, případně přikládání nastrouhaného špeku, opět buď samostatně, nebo v kombinaci s léčivkami.

K léčení se využívalo také běžných potravin, jako je chléb, tvaroh, kysané zelí a šáva z kysaného zelí – velmi lahodná „zelinica“. Největší důraz při léčení byl kladen na léčivé rostliny, kterým se říkalo zeliny. Tyto zeliny musela mít každá dobrá hospodyně

ka v zásobě po celý rok. Přes letní sezónu se využívalo čerstvých rostlin, po zbytek roku byly nusušeny v zásobě. Říkalo se: Kdo zelinky miluje, je aj Pánu Bohu milý.

Zdánlivě jednotvárný život našich předků byl ve skutečnosti protkaný velkým množstvím zvyků, obyčejů a pověr, udržo-

vaných po staletí. Tato duchovní lidová kultura byla až neuvěřitelně propojena s každodenním životem.

Zvyky předávané po celé dlouhé generace dnes postupně upadají v zapomnění. Dostupná lékařská péče zatlačuje dříve ceněné znalosti léčivých bylinek do pozadí. I proto jsme připravili na

letošní léto a podzim v zámku Kinských ve Valašském Meziříčí výstavu nazvanou Léčivé rostliny a jejich dvojníci. Výstava přiblíží historii lidového léčení, bylinky i první lékárny na Valašsku a snad také trochu přispěje k tomu, aby nositelé znalostí o tajuplných a mocných léčivých bylinách z našeho světa nezmizeli.

Pozor, rozhodnete-li se vyzkoušet na sobě nějakou tu „zelinu“ starých Valachů, je nutná dobrá znalost jak rostliny samotné, tak i jejich účinků a správného dávkování. Při nesprávném použití si můžeme nejenom zhoršit zdravotní stav, ale může dojít i k vážnému poškození organismu, otravě či v nejhorším případě úmrtí. A že se to stávalo, dokládají slova vizovického učitele Pecka z konce 19. století. Dryák, otravná zelina. Umřela jedna matka. Dítě po ní plakávalo a nechťelo spát. Otec připravil koupel z dryáku a dítě v něm okoupal. Po koupeli usnulo a víckrát se neprobudilo.

*Mgr. Jana Tkáčiková, botanik,
Muzeum regionu Valašsko*

Foto: Sušení léčivých bylin – Anežka Martyšáková, Karolinka, údolí Stanovnice, 1977. Fotoarchiv Muzea regionu Valašsko.